

חמדת ימים HEMDAT YAMIM

פרשת השבוע נשא תשפ"ה

על נזיר, סוטה וזוגיות אמת

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

רצף הפרשיות של סוטה ונזיר בפרשתנו מלמד אותנו מוסר. כך מופיע בדברי חז"ל: "תניא, רבי אומר: למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה - לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה זיזר עצמו מן היין" (ברכות סג ע"א).

המסר ברור! אלכוהול, לא רק שהוא מזיק לבריאות מבחינה גופנית, יש לו גם השפעות הרסניות מבחינה רוחנית. נדגיש, המסר מדברי חז"ל הוא לא רק כלפי אישה שאינה נזהרת ממצב של שיכרות, אלא גם כלפי הגבר שמסתובב במקום בו יש שיכרות. העצה הניתנת לגבר שמוצא את עצמו במצב שבו הוא רואה סוטה בקלקולה, היא לידור נדר של נזירות שירחק אותו משתית יין ושיכר באופן מוחלט.

מהו המסר הרוחני הנוסף הנלמד מפרשית סוטה? ומדוע? לכאורה, התורה מחמירה יותר על סוטה מאשר על סוטה. והרי ההמלצה על פי התורה היא איש אחד ואישה אחת שזכו ששכינה ביניהם. האיש דבק באשתו, כך התורה מגדירה את הקשר ביניהם: "ויאמר האדם זאת הפעם עץ מעצמי ויבשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת: על פן יעזב איש את אביו ואמו וידבק באשתו והיו לבשר אחד" (בראשית ב, כג-כד), דבקות שמביאה לאחדות שהיא תנאי להשכנת שכינה.

אומנם, יש בתורה היתר לאיש אחד לשאת יותר מאישה אחת, הכרח סוציולוגי בימים עברו. אף על פי כן, כבר לפני 3500 שנים התורה מסרה לנו מסר שמדובר בתופעה שלילית, גם בעולם שבו פוליגמיה הייתה מצב מצוי.

הכתוב מגדיר כבר בתחילת ספר בראשית מצב זה כבית הרוס שאין בו זוגיות אלא מציאות אסונית: "ויקח לו למהר שתי נשים שם האחת עדה ושם השנית צלה: ... ויאמר למה לנשיו עדה וצלה שמען קולי נשי למה האזנה אמרתי כי איש הרגתי לפעמי וילד לחברתי" (בראשית ד, ט-כג). הרצח הראשון היה של אח בידי אחיו, והרצח הזה הוא של אב שהורג את בנו. כך מפורש בפסוק, וחז"ל החמירו עוד יותר בתיאור המתרחש שם. הם משכו את הכתובים לכיוון הכיעור. רש"י על הביטוי "שתי נשים" מביא את דברי חז"ל במדרש רבה במקום: "כך היה דרכן של דור המבול, (וקודמיו) אחת לפריה ורביה ואחת לתשמיש, זו שהיא לתשמיש משקה כוס של עקרין כדי שתעקר ומקושטת ככלה ומאכילה מעדנים, וחברתה נזופה ואבלה כאלמנה". לפי דברים אלה, מי שנושא שתי נשים אחת מהן לפחות תחשב כאלמנה ונזופה. אכן, גם במקום הבא בתורה בו מצוי הביטוי "שתי נשים" (דברים כא, טו) אחת מהן לפחות תרגיש שנואָה. ואם בדרשות המבוססות על סמיכות פרשיות אנו עוסקים, הפרשיה הבאה עוסקת ב"בן סורר ומורה" (שם, שם יח). הנביא הגדיל עוד את הביקורת וכינה את המצב של יותר מאישה אחת לאיש אחד - "צָרָה". המצב בבית הוא כעס ותרעומת תמידיים "וכעסָה צָרָהָ גם כַּעַס בְּעֵבֹר הָרַעְמָה" (שמו"א א, ו). בכל המקורות מהתנ"ך, כולל חז"ל והראשונים לא מצאנו דוגמא אחת טובה לכתחילה של ריבוי נשים, כל הדוגמאות, ללא יוצא מן הכלל הן או בדיעבד גמור או לשלילה.

נחזור עתה לשאלה למה התורה החמירה יותר על ה"סוטה"? התשובה היא שעד לפני כמה עשרות שנים, יחסי אישות היו מתכון כמעט בטוח להריון. במקרה של אשה נשואה שהייתה בקשר עם גבר זר, התוצאה לגבי בעלה הייתה הרסנית, הילד שנולד היה מחייב אותו בכל "מצוות האב על הבן", מדובר בעול כלכלי ורוחני כבד מנשוא, למי שאינו האב. המצב ההפוך לא היה דומה כלל וכלל. גם גירושין לא היו פוטרים את האב מחובותיו כלפי הילד שילדה אשתו. ניסיון להוכיח כי הילד אינו שלו היה כמעט בלתי אפשרי.

נסיים בתובנה נוספת. על הפסוק האחרון בפרשיה "וְיָנְקָה הָאִשׁ מִצֶּן" (במדבר ה, לא) דורשת הגמרא וכך נפסק להלכה: "בזמן שהאיש מנוקה מעון - המים בודקין את אשתו, אין האיש מנוקה מעון - אין המים בודקין את אשתו" (יבמות נח ע"א). חובת הנאמנות היא הדדית, אין בית שהשכינה שרויה בו ללא נאמנות שלה ושל.

נסכם:

- א. אסור לאיש ואישה להתקרב למצב בו בגלל יין או שיכר הם עלולים ליפול.
- ב. המצב האידיאלי הוא איש אחד ואישה אחת.
- ג. המטרה של בני הזוג היא השכנת שכינה על המשפחה ההורים והילדים.
- ד. חובת הנאמנות היא הדדית והיא הבסיס לשלום ואחוה במשפחה ולחיים הרמוניים ומאושרים.

(לשיעורי הרב יוסף כרמל ביוטיוב)

לְעֵי לֹוִי זְשֵׁמַת

הרב משה מרדכי ארנרין
א' בניסן תשפ"ה

לעיני הנופלים במערכה להגנת המולדת היידי

הרב שלמה מרזל י"ב באייר תשע"א	הרב ישראל רוזן י"ג בחשוון תשע"ח	הרב יהושע רוזן ט"ו באדר א' תשפ"ב	מר משה וסרצוג כ"ב בתשרי תשפ"א	פרופ' ישראל אהרוני י"ד בכסלו תשפ"ג	הרב ד"ר ג'רי האכנוים י"ח באדר ב' תשפ"ב
ר' שמואל וגבי רבקה ברנדמן ט"ז בטבת תשפ"ג / ח' באייר תשפ"א	הרב ראובן וחייה לאה אברמן ט' בתשרי תשע"ו / כ"ב בתשרי תשפ"ב	הרב יצחק וגבי נעמי טרשנסקי כ"ח באדר תשפ"א / י"ד אדר ב' תשפ"ד	הרב שמואל כהן שבט תשפ"א	הרב שלמה מרזל י"ב באייר תשע"א	מר שמואל וגבי אסתר שמש י"ז בסיוון / כ"ב באב
הרב יוסף מרדכי שמחה שטרן נלב"ע כ"א באדר א' תשע"ד	מר זליג וגבי שרה ונגרובסקי כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	מר יצחק וגבי נעמי טרשנסקי כ"ח באדר תשפ"א / י"ד אדר ב' תשפ"ד	הרב יעקב (ג'רי) פרנקל ט' בטבת תשפ"ב	ר' מאיר וגבי שרה ברכפלד (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	הרב אשר וגבי סוזן וסרטייל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף
צפורה בת יונה דונייר ע"ה נלב"ע י"ב אדר א'	מר זליג וגבי שרה ונגרובסקי כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	מר יצחק וגבי נעמי טרשנסקי כ"ח באדר תשפ"א / י"ד אדר ב' תשפ"ד	ר' אברהם ומרת גיטה קליין י"ח באייר / ד' באב	ר' אליהו כרמל וגבי מלכה טויע כרמל י"ח במנחם-אב תשס"ט	ר' אליהו כרמל וגבי מלכה טויע כרמל י"ח במנחם-אב תשס"ט
הרב נפתלי צבי יהודה בר אילן מנחם אב תשפ"ד	מר אלישע בן רבקה וגבי שושנה בת שרה	מרת לאה מאיר כ"ז בניסן תשפ"ב	הרב יעקב (ג'רי) פרנקל ט' בטבת תשפ"ב	גב' מירה קושיצקי נלב"ע כ"ב בסיוון תשפ"ג	גב' ג'ולי קושיצקי י"ט באדר ב' תשפ"ב

ארץ חמדה, ע"ר Eretz Hemdah

רח' ברוריה 2, ירושלים 91080 Bruriya St., Jerusalem

טל: 02-5371485 Tel: info@eretzhemdah.org WWW.ERETZHEMDAH.ORG

חַמְדַּת הַשֶּׁבֶת

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית "מורנו" מבית 'ארץ חמדה'

לע"נ מורנו הרב ארנרייך זצ"ל, ממנו למדנו להרגיש את הסברה ולהתרגש מהבנת התורה

שהחיינו – על שמחת הלב, או על הגלגל החוזר בעולם?

ברכת "שהחיינו" מופיעה בהקשרים מגוונים: במשנה במסכת ברכות (פ"ט מ"ג) היא מופיעה בהקשר של רכישת חפצים חדשים; בתוספתא ברכות (פ"ו ה"י) היא מופיעה בהקשר של עשיית מצוות מתחדשות; ובמסכת עירובין (דף מ ע"ב) היא מופיעה ביחס לפירות וכן ימים טובים המתחדשים.

בסוגיה זו במסכת עירובין הגמרא מתלבטת אם יש לברך את ברכת שהחיינו בראש השנה. היא מציגה את הצדדים: מצד אחד אלו מועדים המזדמנים בכל שנה מחדש. מצד שני על חג הסוכות נאמר "ושמחת בחגך", וזהו המקור לחובת השמחה בכל שלושת הרגלים, אך ראש השנה ויום הכיפורים אינם משלושת הרגלים. הפרשנים מוסיפים שלא רק שאינם משלושת הרגלים, אלא אדרבה, אלו ימי דין, ושמא ברכת שהחיינו פחות מתאימה בהם.

לכאורה מן הדברים מתבררים שני פנים לברכת שהחיינו: מצד אחד, ברכת שהחיינו היא ברכה על כך שהחיינו לזמן הזה. יש גלגל החוזר בעולם, והקב"ה זיכה אותנו לחיות ולפעול שנה נוספת בה נוכל לקיים את מצוותיו. מצד שני, משמע שזו ברכה שיש בה גם שמחה. איננו מודים על ההשרדות בלבד, אלא על כך ששבנו לנקודת זמן שיש בעצמה התרגשות.

רבה שאל את רב הונא, והגמרא אומרת "לא הוה בידיה". אבי מורי שליט"א מציע שהכוונה היא שרב הונא לא היה מסוגל לענות על השאלה, מפני שיש בה מימד אישי וסובייקטיבי. השאלה היא כיצד אדם ניגש לראש השנה וליום הדין. יש אדם ששמח במלכות ה', ויש אדם הירא מעברות שבידו. רב הונא אינו יכול לקבוע לאחרים כיצד הם ניגשים לראש השנה, ולכן אמר שאין בידו יכולת לענות.

הרא"ש (ברכות פרק ט סימן טז) מציין שבירושלמי משמע שמברכים בעת רכישת הכלים החדשים, ולא בעת השימוש בהם. הרא"ש מבאר את הדבר על סמך אותו היסוד: הברכה איננה על השימוש בחפץ החדש, כי אם על שמחת הלב, והלב שמח כבר בשעת הרכישה.

הבי"ח לומד מן הדברים נפקא מינה גדולה: מכיוון שיש לברכת שהחיינו מימד סובייקטיבי, הרי היא שונה מיתר הברכות. כלל הוא בידינו שאין לברך ברכה אם אין לנו וודאות שחייבים בברכה. אך ברכת שהחיינו חריגה בכך שאם אדם מסתפק אם הוא חייב בברכה, מותר לו לברך אותה. אם בפועל יש שמחה בלב, הברכה אינה ברכה לבטלה, גם אם אינה עומדת בכללים הנוקשים של הברכה, מפני שבסופו של דבר שמחת הלב יש כאן! (דברים דומים מופיעים בריב"ש סימן תקה, רדב"ש א סימן שצט, ובשו"ת חתם סופר אורח חיים סימן נה).

בעלי התוספות (מסכת סוכה דף מו ע"א) דנים בשאלה מדוע מקובל לברך 'שהחיינו' על מצוות מסוימות ולא אחרות. הם מציגים שני כיוונים עקרוניים:

1. מברכים שהחיינו על מצוות שיש בהן שמחה, בלבד.
2. רב שרירא: מברכים על מצוות החוזרות מזמן לזמן.

הנה כי כן, יוצא שיש מתח בין המשנה במסכת ברכות ובין הירור שבמסכת עירובין. לאור זאת הראשונים כאן מבססים שני כיוונים עקרוניים בהגדרת ברכת שהחיינו:

האחת היא לראות את הברכה על כלים חדשים כבסיס העקרוני לכל ברכת 'שהחיינו'. אם כך, גם כאשר מברכים 'שהחיינו' על המצוות, הברכה אינה על המצווה עצמה, אלא על המימד של השמחה שבמצווה (כמו שלא מברכים על הכלי, אלא על הפן המשמח שבחידוש שבו).

רב שרירא גאון מתמקד בפן ההפוך, ואומר שהברכה היא על 'שהחיינו'. על החיים ועל השרידה מתקופה לתקופה. שהקב"ה מאפשר לנו להגיע לשנה נוספת, לעונה נוספת, לחגוג חג נוסף. לאור הירור במסכת עירובין, הוא מגביל את המשנה בברכות, ואומר שאין לברך שהחיינו על בגדים שלא קונים מעונה לעונה!

בהתבסס על הגמרא בעירובין, הרשב"א (שו"ת חלק א סימן רמה) מבחין בין שני סוגי ברכת שהחיינו:

ברכה על דברים החוזרים מזמן לזמן היא חובה. לעומת זאת, ברכה על דברים הנובעים משמחת הלב היא רשות.

הריא"ז, בהתבסס על ניתוח הראיות בעירובין, מציע להיפך: ברכה על דברים החוזרים מזמן לזמן היא ברכת הרשות, ואילו ברכה על דברים הנובעים משמחת הלב היא החובה.

כנסת הגדולה מציע כיוון אחר בפשט הגמרא: הוא אומר שההבדל הוא בין דבר שהכרחי לאדם ובין דבר שאינו הכרחי. אי אפשר לחייב אדם לשמוח בפרי החדש, וגם לא בחולצה חדשה. ברכת שהחיינו על הדברים הללו תלויה בשמחת הלב. לעומת זאת, על המועדים אדם חייב לברך שהחיינו.

אחרי שקבלנו תמונה מסוימת של סוגי ברכת שהחיינו ויסודותיה, בעזרת ה' בהמשך נעמיק בהשלכות של יסודות אלו.

ארץ חמדה – קישור לשיעורי "מורנו" ביוטיוב

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה, בתוך שאר חולי עם ישראל:

שמואל בן ברוריה	ניר רפאל בן רחל ברכה	חנה בת אוריה	טל שאלון בן יפה	החייל, איתמר חיים בן ציפי ציפורה
אוראל בן דליה	רות צפורה בת חנה	ישי בן מרים	הילל בן תמר שפרה	מיכאל אלכסנדר אברהם בן שרה מלכה דוד בן רחל
מאירה בת אסתר	הילה צפנת בת שרה טובה	שלומית בת לאה	יאיר ידידיה בן מיכל בינה	חוה ראנלה בת פיילא
שלמה בן שלומית	עובדיה בן אסתר מלכה	נעם בן שלומית	עודד בן חיה	משה בן אסתר חיה
ר' יצחק בן בריינדל גיטה	חיים מרדכי פרץ בן אסתר מילכה	רבקה בת שרה בלה	מינדה לאה בת ליפשה	

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ו)

London, United Kingdom

לונדון, בריטניה
מנחם-אב תשס"ד

אי אמירת אמת למטרת שידוכין

שאלה

האם מותר לשקר בעניין הגיל למטרת שידוכים, או לא לומר את כל האמת בנושאים שונים הרלוונטיים לעניין זה?

תשובה

- א. אסור לאחד המשתדכים לרמות את בן זוגו או בת זוגו, לא רק מפני שנאמר בתורה "מדבר שקר תרחק"¹ ומפני איסור אונאה וגנבת דעת², אלא מפני שיחסים בין איש לאשתו צריכים להיות בנויים על אמון מלא, ואסור להם להתרגל להדחיק בעיות במקום להתמודד עמן. אולם אין צורך לגלות את כל המידע החסוי (אם יש) לכל מי שנפגשים עמו לצורך בדיקת התאמה לנישואין מיד בפגישות הראשונות, אלא לאחר שההיכרות מעמיקה ומתקרבים להחלטה הסופית (אירוסיין)³. לכן במקרה של הפרש גילאים או אי בהירות לגבי הגיל האמיתי, יש ליידע את הצד השני ברגע שההיכרות מתחילה להעמיק.
- ב. אומנם מצאנו בפוסקים שיש מהם שהתירו בשעת הדחק ובמקרים יוצאים מן הכלל שלא לגלות את כל האמת, במקרה שיש חשש שאם ימסור מידע על מעשה שעשה או מום שיש בו לצד השני הדבר יגרום לביטול השידוך, ומום זה הוא מסוג המומים שסופו להתפייס בהם במהלך הנישואין⁴; אך יש צורך בשיקול דעת ובהתייעצות לפני שסומכים על היתר כזה, וראוי שלא להשתמש בו⁵.
- ג. מום או אירוע שברור שהצד השני לא יהיה מוכן להתפשר עליו⁶, וכל שכן אם יש בו בעיית פיקוח נפש, חייבים לכל הדעות לספרו באחת הפגישות שלפני ההחלטה על הנישואין (אירוסיין)⁷.
- ד. מפורש בחז"ל שאפילו למי שמשדך בין בני הזוג אסור לשקר, ואם שיקר עובר על איסור "לפני עיור"⁸.

¹ שמות כג, ו.

² חולין (צד ע"א): "אסור לגנוב דעת הבריות". שו"ע (חו"מ סי' רכח סעי' ו) סמ"ע (שם ס"ק ז): "אע"פ שאין בו אונאת ממון, מ"מ הוא ליה להודיע, והוא דומה לגניבת דעת, דאסור אע"פ שאין בו חיסרון ממון". והוא הדין בשידוכין.

³ "שבט הלוי" (ו סי' רה) כתב: "מיהא הא וודאי אפשר ליעץ דלא תגלה בפעם ראשון ושני עד שאולי ירצה בה, רק אח"כ תגלה לו לפני קשרי השידוכין". "אגרות משה" (או"ח ד סי' קיח) כתב: "אבל אינך צריכה להגיד לו בראיה והכרה, דפעם ראשונה, שעדיין לא ידוע אם ירצה בכלל השידוך..."

⁴ כן כתב "ספר חסידים" (סי' תקז): "אם יש להם חולי שאילו היו יודעים אותם המזדווגים עמהם אותו חולי לא היו מזדווגים – יגלה להם, פן יאמרו קידושי טעות היו". הר"ן (כתובות נט ע"ב מדפי הרי"ף) לגבי הסבר מדוע מי שנמצאו בה מומין או נדרים שלא גילתה אותם הפסידה תוספת כתובה: "יוכי תימא אמאי אמרין בסיפא דעוברת על דת וחברותיה אין להם תוספת וחברותיה, היינו שנמצאו עליה נדרים או מומים, אלמא כל שמקחו מקח טעות אפילו תוספת אין להם, יש לומר לא דמי דהתם כיוון שהיא יודעת במומיה והדבר ידוע שאין אדם מתפייס במומין ולא באישה נדרנית עלה דידה הוי רמי לגלוי ועלה סמך ולא חשש לבדוק אחריה... אבל באלמנה לכהן גדול וממזרת ונתינה לישראל, שאף על פי שלא הכיר בהן יש להם תוספת, שלא היה הדבר מוטל עליהן לגלות, דסברי דאפשר שיערב עליו המקח אף על פי שיש איסור בדבר". מכאן משמע שאפילו כשיש איסור בדבר יש מקום שלא לגלות. וכן כתב בספר "מקור חסד" על "ספר חסידים" בשם "עבודת הגרשוני", שבפסולי קהל אין שייכים כלל קידושי טעות, שהרי המקדש חייבי לאווין קידושי קידושיין. "הנשמת אברהם" (אבה"ע סי' ב עמ' כו) הביא את דברי הגרשו"ז אורבך, שנשאר בצריך עיון על דבריו, והדבר תלוי בשאלה אילו היה יודע אם היה נמנע. ואין מי שמתיר שלא לגלות כשיש איסור בקידושיין.

ה"קהלות יעקב" (יבמות סי' מד, מהדורה קמא סי' לח) הביא ראייה להיתר להעלים דבר שאין בו הקפדה מהסוגיה ביבמות (מה ע"א), שהתירה לולד גוי הבא על בת ישראל להעלים את ייחוסו. וכתב בזה שני טעמים: א) אומדנא שאדם אינו מקפיד בגלל האהבה שביניהם והקושי שבגירושין ובמצאית זיווג נוסף, בניגוד למקח רגיל.

ב) איסור גנבת דעת הבריות הוא מדרבנן ("ספר חרדים", ודלא כ"קריית ספר" מכירה פרק יט) ונדחה מפני ביטול פרייה ורבייה וחשש תרבות רעה.

יש להעיר שמדברי ה"קהלות יעקב" משמע שמותר רק שלא לספר, אולם לא היתר לשנות. אך בשו"ת מהרש"ם (ז סי' קנב) הביא שהוא בכלל "מותר לשנות מפני השלום", אף-על-פי שהוא שקר גם עכשיו, ודלא כ"ספר חסידים" שהובא ב"מגן אברהם" (סי' קנו ס"ק ב). ועיין בדברי הגר"י פערלא בביאורו ל"ספר המצוות" לרס"ג (א עמ' 312), שכתב שאין איסור לשקר אלא בעדות ודיינים ובמקום שיש בעיה של אונאה וגנבת דעת, אך בעניין אחר אינו אלא מידה רעה. ועיין בשו"ת "במראה הבזק" (ה תשובה כז) בדיון נרחב באיסור "מדבר שקר תרחק".

במקרה של ספק איסור בנישואין כתב ה"קהלות יעקב" (יבמות סי' מד הנ"ל) לגבי פצוע דכא שנטלו ממנו הרופאים ביצה שמאלית, שלמרות שיש בדבר מחלוקת פוסקים, כיוון שמותר בדיעבד אין חיוב להגיד. לעומתו בספר "אמרי יושר" (ב סי' קיד) כתב שחייבים לספר גם במקרה כזה, ואין ראייה מהגמרא (יבמות מה ע"א) לגבי בן עכו"ם הבא על בת ישראל, עיין שם בדבריו. עיין גם ב"ציץ אליעזר" בהערותיו ל"נשמת אברהם" (אבה"ע עמ' רנב).

⁵ ייתכן שישנם גם הבדלים בין חברות שונות וזמנים שונים. כיוון שהחינוך ליושר ואמון בין בני זוג הוא חשוב מאוד, ופתיחות ושותפות מאפיינות את היחסים בין בני זוג במיוחד בחברה הדתית-לאומית, וקל וחומר כאשר שקיפות הופכת לערך יסודי בהלכות ציבור, יש להימנע מלסמוך על דעות אלה.

⁶ כן כתב שו"ת "משנה הלכות" (ה סי' רנד), אך הקל להעלים במי שזקוק לדיאטה. וצריך עיון כיצד ניתן הדבר. ה"חלקת יעקב" (ג סי' קלו) פסק שרופא חייב לגלות במי שיש לו ר"ל מחלת הסרטן, וכל שכן אם אלו החתן או הכלה. בשו"ת "שבט הלוי" (ה סי' רה) פסק שיש לגלות במקרה של אישה שנשרו שערותיה. שו"ת "ציץ אליעזר" (טז סי' ד) פסק שיש לגלות על אישה שאין לה רחם ובחור שהוא עקר. הגר"מ שטרנבוך (תשובות ב סי' תרכד) פסק שיש לגלות מחלת נפש, וכן פסק ה"באר משה" (ח סי' נט אות ד) – אך כתב להקל להעלים כאשר יש קביעה של הרופאים שהחולי הנפשי או הגופני חלף.

לגבי מחלה תורשתית חייב לגלות, כמו שפסק המחבר (שו"ע אבה"ע סי' ב סעי' ז): "לא ישא אדם אישה ממשפחת מצורעים" - "אגרות משה" (אבה"ע ד סי' עג אות ב). הרב זילברשטיין ב"עמק הלכה - אסיא" (עמ' 159 ואילך) פסק שבסיכון של פחות מ-5% הרופא אינו חייב לגלות. עוד כתב שם שבאולקוס הרופא אינו חייב לגלות, כיוון שיכול להתרפא. אולם משמע מדבריו שזהו דווקא ברופא, שכל חיובו מצד "לא תעמד על דם רעך" ו"לפני עיור"; אולם בני הזוג, שיש עליהם חיוב לגלות מצד "לא תנו", חייבים לגלות אף במקרה זה. עוד הביא שם מעשה בשם ה"חזון איש", שחייב את הכלה לגלות על מחלת הנפילה וסכרת, ופשוט.

7 ה"משנה הלכות" (ה סי' רנד): "אדרבה, אולי הוה ליה מצוה הבאה בעבירה, דמה לו לרמות בני אדם בשביל שרוצה לקיים מצווה, ולא אמרינן עשה דוחה לא תעשה אלא כשגם היא יודעת מזה ואי אפשר באופן אחר.

8 "תורת כהנים" (ויקרא יט יד): "ולפני עור לא תתן מכשול - לפני סומא בדבר, בא ואמר לך בת איש פלוני מה היא לכהונה? אל תאמר לו כשירה והיא אינה אלא פסולה". חז"ל מדברים על אדם שלישי, שהחתן מתייעץ עמו לגבי הכלה, ונראה שהוא הדין לגבי שדכן. אולם ייתכן שאיסור זה קיים דווקא בשקר מפורש, ולא בהעלמת מידע.

לגבי העלמת מידע כתב ה"חפץ חיים" (איסורי רכילות כלל ט ציור ג) שיש בזה איסור של "לא תעמד על דם רעך", ואיסור זה הוא אפילו על אדם זר שאיננו השדכן, ולא שאלו אותו, אלא מסיר חיסרון עצום של אחד מבני הזוג שלא ידוע לבן הזוג השני (כגון רופא), אולם חיוב זה חל רק כאשר החיסרון הוא גדול, ואם ייודע לצד השני סביר שהוא לא יתפייס בו; וזה בהתאם לתנאים שהזכרנו למעלה. אולם בשדכן, במי שנשאל ובבני זוג ראוי לספר הכול גם בשאר המקרים, כמו שהזכרנו למעלה, ואילו לאדם זר אסור לספר משום איסור רכילות.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,
הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת (כרכים ד-ט):
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

ארץ חמדה – קישור לשו"ת במראה הבזק באתר

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

לעיין שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט	לעיין רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג	לעיין גב' לוריינ הופמן ז"ל	לעיין חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה	לעיין סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח
--	--	----------------------------------	--	--

לעיין הנופלים במערכה על הגנת המולדת הייך

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן,
יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"
הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח ובירור מקיפים במקורות.
בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון,
מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה,
כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.
זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה